

بررسی مبانی موسیقی از دیدگاه‌های
فقهی، عرفانی، فلسفی و مقامی

اکبرایرانی قمی

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

انتشارات سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)

سوره مهر

دیدگاه پنجم

بررسی مبانی موسیقی از دیدگاه‌های
فقهی، عرفانی، فلسفی و مقامی

اکبر ایرانی قمی

طراح جلد: محمد مهرایی

چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه - چاپ اندیشه

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۲۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۳-۲۸۱۱-۵

سرشناسه: ایرانی قمی، اکبر، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور: دیدگاه پنجم / اکبر ایرانی قمی.

مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۳-۲۸۱۱-۵

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: چاپ قبلی: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری، دفتر

مطالعات دینی هنر، ۱۳۷۲.

موضوع: اسلام و موسیقی

موضوع: Music -- Religious aspects -- Islam

موضوع: موسیقی (فقه)

موضوع: Music (Islamic law)

موضوع: موسیقی -- نظریه

موضوع: Music theory

موضوع: موسیقی -- تاریخ و نقد

موضوع: Music -- History and criticism

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۱۹۵۹ الف/۸۲/۲۲۲۲ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۷۸

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۳۸۸۷۹۶

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، پلاک ۲۳

صندوق پستی: ۱۵۸۱۵-۱۱۴۴

تلفن: ۶۱۹۴۲ سامانه پیامک: ۳۰۰۰۵۳۱۹

تلفن مرکز بخش: (پنج خط) ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۴۶۹۹۵۱

www.sooramehr.ir

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

فهرست

۹.....	پیشگفتار چاپ دوم.....
۲۱.....	پیشگفتار چاپ اول.....
۳۱.....	بخش اول: غناء و موسیقی.....
۳۳.....	تعاریف الفاظ و اصطلاحات.....
۴۰.....	ارکان ترکیبی و تجریدی صوت.....
۴۸.....	لفظ غناء در روایات.....
۶۳.....	تحسین صوت و حالت اطراب.....
۷۲.....	انواع دیگر الحان و تأثیرات هر یک.....
۷۵.....	ماهیت رقص و نقش و تأثیر آن.....
۸۴.....	لهو ذات غناء.....
۹۴.....	خاتمه.....
۹۹.....	بخش دوم: دیدگاه فقهی موسیقی.....
۱۰۱.....	مقدمه.....
۱۰۵.....	گزارشی از این رساله.....
۱۰۹.....	[ترجمه] رساله ایقاظ النائمین و ایعاط الجاهلین.....
۱۰۹.....	مقدمه رساله.....

۱۱۲	[تعریف موسیقی]
۱۱۸	مقصد اول
۱۳۰	مقصد دوم
۱۳۲	خاتمه
۱۳۷	بخش سوم: دیدگاه عرفانی
۱۶۲	نظر شیخ بهائی درباره سماع
۱۶۵	بحث سماع در رساله وحدت وجود شیخ بهائی
۱۶۷	دیدگاه ملاحسین کاشفی درباره سماع
۱۶۹	سماع، موسیقی عرفانی است
۱۶۹	مقدمه
۱۷۰	موسیقی در اسلام
۱۹۱	حال منبعث از قرآن و شعر
۱۹۳	بخش چهارم: دیدگاه فلاسفه درباره موسیقی
۱۹۵	مقدمه
۱۹۷	فیثاغورث (ح ۵۷۰ ق.م)
۲۰۱	افلاطون
۲۰۳	ارسطو
۲۱۳	فلاسفه اسلامی
۲۳۰	رساله موسیقی از رسائل اخوان الصفا
۲۳۷	ترجمه اصل رساله
۲۶۱	بخش پنجم: سیرتاریخی موسیقی مقامی
۲۶۳	سیرتاریخی موسیقی مقامی
۲۷۶	فهرست منابع

فهرست منابع

- قرآن کریم
آثار افلاطون، کتاب جمهوری، ترجمه محمد لطفی، انتشارات خوارزمی.
آداب الصوفیه، نجم‌الدین کبری، زوار، تهران، ۱۳۶۳ ه.ش.
آداب‌المیریدین، سهروردی، ترجمه فارسی، انتشارات مولی
آداب‌النفس، عینائی عاملی، محمد بن محمد حسینی خاتون‌آبادی، مرتضویه، تهران، ۱۳۸۰ ه.ق.
آیینة چادو، شهید سید مرتضی آوینی، برگ، حوزه هنری، ۱۳۷۰ ه.ش.
ابن عربی حیات و مذهب: عبدالرحمن بدوی، مصر، ۱۹۶۵ م.
الاحکام النبویه فی الصنایعة الطیبیه؛ مصر
احیاء علوم‌الدین، ابوحامد غزالی، بیروت
الاختصاص، شیخ مفید، محمد بن محمد نعمان عکبری، مکتبة الصدوق، تهران، ۱۳۷۹ ه.ق.
اخوان‌الصفاء، جبور عبدالنور، دارالمعارف، بیروت
اخوان‌الصفاء، عمر فروخ، بیروت، ۱۹۴۵ م.
الادوار فی علم‌الموسیقی، صفی‌الدین ارموی، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶ ه.ش.
اساس البلاغه، زمخشری، بیروت
الاستبصار، شیخ طوسی، نجف
اسرارالتوحید، محمد بن منور، تهران، سپهر، ۱۳۶۱ ه.ش.
الاشارات و التنبیحات، ابن سینا، بیروت
اصول کافی، محمد بن یعقوب کلینی، چ اول، تهران
الاعتصام، شاطبی، مصر، ۱۹۱۳ م
الاغانی، ابوالفرج اصفهانی، بیروت
امل‌الآمل، شیخ حر عاملی، مکتبة الاندلس، بغداد
اوراد الاحیاب و خصوص الآداب؛ یحیی باخرزی، دانشگاه تهران، ۱۳۴۵ ه.ش.
بحارالانوار، علامه مجلسی، بیروت

- بحرالمعارف، همدانی، ملا عبدالصمد، چ سنگی
 بحورالاحان، فرصت الدوله شیرازی، فروغی، تهران
 البدر الزاهر فی صلوة الجمعة والمسافر، آية العظمی سید حسین بروجردی
 بستان السیاحه، شیروانی، زین العابدین، چ اول، سنایی، سنگی، تهران
 بوارق الالماغ فی الرد علی من یحرم السماع، غزالی، احمد (خطی)
 بهجة الروح، صفی الدین ارموی، بنیاد فرهنگ ایران، تهران
 التاج فی اخلاق الملوک، جاحظ، بیروت، ۱۳۵۷ ه.ق
 تاریخ تمدن اسلامی، حلبی، علی اصغر، تهران
 تاریخ الحکما، قفطی، تحقیق بهین دارایی،
 تاریخ طبری، ابوجعفر طبری، بیروت، ۱۴۰۸ ه.ق
 تاریخ فلسفه در اسلام، میان محمد شریف، تهران، ۱۳۶۲ ه.ق.
 تاریخ موسیقی عربی، هنری فارمر، تعریف حسین نصار، بغداد
 تمییم امل الآمل، قزوینی، عبدالنبی، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی، قم، ۱۴۰۷ ه.ق.
 التجلیات الالهیه، ابن عربی، تصحیح عثمان یحیی، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، ۱۳۶۸ ه. ش.
 تحفة البره، مجدالدین، امیرکبیر، تهران، ۱۳۸۶
 تحف العقول، ترجمه احمد جنتی، امیرکبیر، ۱۳۶۷ ه.ق
 التدیبات الالهیه، ابن عربی، چ لیدن، ۱۳۳۱ ه.ق.
 تذکرة الفقها، علامه حلی، مؤسسه آل البیت، قم
 تراث الانسانیه، جمعی از محققان و نویسندگان مصر
 التعرف لمذهب اهل التصوف، کلاباذی، قاهره، ۱۳۸۰ ه.ق.
 تفسیر ابوالفتح رازی، بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد
 تفسیر طبری، ابوجعفر طبری، بنیاد فرهنگ ایران، تهران
 تفسیر قرطبی (جامع الاحکام)، قاهره
 تفسیر قمی، علی بن ابراهیم قمی، تهران
 تفسیر المنار، سید قطب و رشیدرضا، مصر
 تلبیس ابلیس، ابن جوزی، مصر، ۱۳۶۸ ه.ق
 تهذیب الاخلاق، ابن عربی، کرستان العلمیه، مصر، ۱۳۲۸ ه.ق.
 جامع الاحان، مراغی، عبدالقادر، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۶ ه.ق.
 جمهرة المغنن، مردم بک، خلیل، دمشق، ۱۹۵۴ م.
 جوامع علم موسیقی، ابن سینا، تهران، چ افست
 حافظ و موسیقی، ملاح، حسینعلی، تهران
 حدیقة الحقیقه، جام، ابوالفتح محمد بن مطهر، تهران، ۱۳۴۳، ه.ش.
 دانشنامه علائی، ابن سینا، دانشگاه بوعلی سینا همدان

- الخلاف، شیخ طوسی، انتشارات اسلامی، قم
 دایرة المعارف تشیع، بنیاد دائرة المعارف تشیع، تهران
 الدر المنثور، سیوطی، عبدالرحمان، مصر
 درة التاج لغرة الدیاج، قطب الدین شیرازی، تحقیق محمد مشکاة، ۱۳۲۴ ه.ش
 دیوان کمپانی، غروی کمپانی، نشر لقمان، ۱۳۶۵ ه.ش.
 الذریعة الی تصانیف الشیعة، تهرانی، آقابزرگ، اسماعیلیان، قم
 ذم الملاهی، ابن ابی الدنیا، بغداد
 ربیع الابراز، زمخشری، عراق
 ربیع الابراز، سیوطی، عبدالرحمان، بیروت
 رساله خوواجه نصیر طوسی در علم تألیف و ایقاع، کمبریج (خطی)
 رساله در موسیقی؛ بنایی، مرکز نشر دانشگاهی، تهران
 رساله روح القدس فی محاسبة النفس، ابن عربی، مؤسسه القلم للطباعة والنشر، دمشق، ۱۳۸۴ ه.ق.
 رساله فی اجزاء خبریة فی الموسیقی، کندی، یعقوب بن اسحاق، دارالکتب میهنی برلن (خطی)
 رساله قشیری، قشیری، ابوالقاسم، قاهره، ۱۹۷۴ م.
 رساله قشیری، ترجمه فروزانفر، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۱ ه.ش
 رساله علل اختلاف الخطوط و اللغات، کندی، مصر
 رساله غناء، کاشانی، محمدرسول، خطی کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری، شماره ۷۵۶۴
 رساله فی الموسیقی و الموسیقی الکندیة، تحقیق زکریا یوسف، بغداد، ۱۹۶۲ م.
 رساله الکندی فی خبر صناعة التألیف، کندی، تحقیق دکتر یوسف شوقی، دارالکتب، مصر ۱۹۶۵ م.
 رساله مشواق، فیض کاشانی، اصفهان.
 رساله النفس و رساله غلطات السالکین، روزبهان بقلی، تهران، ۱۳۵۱ ه.ش.
 رقص و زندگی، روزبه گارودی، تهران.
 روائح الجمال و فواتح الجلال، تصحیح فریتس مایر، ویسبادن، ۱۹۵۷ م.
 روح القوانین، منتسکیو، ترجمه علی اکبر مهتدی، امیرکبیر، چ نهم، ۱۳۷۰ ه.ش.
 الروضة البهیة، شهید ثانی، تحقیق کالانتز، بغداد
 ریحانة الادب، مدرس، چ سوم، قیام، ۱۳۶۹ ه.ش.
 السرائر، ابن ادریس، انتشارات اسلامی، قم.
 سفینه البحار، شیخ عباس قمی، سنایی، تهران
 سلطان طریقت (سوانح زندگی و شرح آثار احمد غزالی)، نصرالله پورجوادی، تهران، ۱۳۵۸.
 سماع و فتوت غزالی، احمد، تحقیق احمد مجاهد، تهران
 شرایع الاسلام، محقق حلی، بیروت
 شرح الاذکار، ابومنصور اصفهانی، خطی خانقاه احمدیه شیراز
 شرح ردیف موسیقی ایران، برکشلی، مهدی، تهران

- الشرفیة فی الادوار، ارموی، صفی‌الدین، خطی کتابخانه آیت‌الله مرعشی شماره ۱۸۲۹. صحاح اللغة، جوهری،
 الطب العربی، امین اسعد خیرالله، بیروت، ۱۹۴۶ م.
 طبقات الصوفیه، انصاری، خواجه عبدالله، افغانستان، ۱۳۴۱ ه.ش.
 عقد الفرید، ابن عبدربه، مصر
 عوارف المعارف، سهروردی، شهاب‌الدین، بیروت، ۱۹۶۶ م.
 عیون اخبارالرضا، شیخ صدوق، تحقیق علی‌اکبر غفاری، نشر صدوق، تهران.
 الفتوحات المکیة، ابن عربی، بولاق، مصر
 فرهنگ اصطلاحات و تعبیّرات عرفانی، سجادی، سید جعفر، تهران
 فرهنگ معین، محمد معین، امیرکبیر، تهران
 فصوص الحکم؛ ابن عربی، ترجمه خوارزمی، تهران
 القاموس المحيط، فیروزآبادی، مؤسسه الرساله، چ دوم، بیروت، ۱۴۰۷ ه.ق.
 قاموس کتاب مقدس، تهران
 قرب الاسناد، سید حمیری، مؤسسه آل‌البتیت، قم
 قواعد الاحکام، علامه حلی، مؤسسه آل‌البتیت، قم
 قوت القلوب، مکی، ابوطالب، قاهره، ۱۳۱۰ ه.ق.
 کامل الصناعة، مجوسی، سنگی، بغداد
 کتاب التراجم، ابن عربی، حیدرآباد دکن، ۱۳۶۷ ه.ق.
 کتاب الحيوان، جاحظ، بیروت
 کتاب السماع، ابی نصر سراج طوس، تهران
 کتاب العین، فراهیدی، خلیل بن احمد، بیروت.
 کشف المحجوب، هجویری، تهران، ۱۳۶۶ ه.ق.
 کشف الظنون، حاجی خلیفه، مصر
 کفایة الاحکام، سیزواری، محمدباقر، چ سنگی، تهران
 کمال ادب الغناء، الکتاب، حسن بن احمد، مصر، ۱۳۹۵ ه.ق.
 کیمیای سعادت، ابوحامد غزالی، تهران
 لب‌اللباب مثنوی، ملاحسین کاشفی، افشاری، ۱۳۶۲ ه.ش.
 لسان العرب، ابن منظور، چ اول، بیروت.
 لغت‌نامه دهخدا، علی‌اکبر دهخدا، تهران.
 التلهو والملاهی، ابن خردادبه، تحقیق عباس الغراوی، بغداد.
 مجمع البحرین، طریحی، فخرالدین، تهران
 مجمع‌البیان، امین‌الاسلام طبرسی، ترجمه رسول محلاتی، تهران
 المحاسن والاضداد، جاحظ، ۱۳۳۰ ه.ق.

- محاضرات الادبا، راغب اصفهانی، بیروت
- محبی‌الدین ابن عربی، طه عبدالباقی، سرور نعیم، مصر، ۱۹۵۵ م.
- مدارج السالکین، جوزی، ابن قیم، بیروت، ۱۳۹۲ ه.ق.
- مرصادالعباد، نجم‌الدین کبری، تحقیق محمدامین ریاحی، علمی و فرهنگی، ۱۳۵۲ ه.ش.
- مروج الذهب، مسعودی، بیروت.
- مسالک الافهام، شهید ثانی، مؤسسه آل‌البتیت، قم.
- مستندالشیعه، نراقی، تهران.
- مسلك الافهام. ابن ابی‌جمهور احسانی، سنگی، ۱۳۲۹، تهران
- مصباح الفقهاه، آیت‌الله العظمی خویی، نجف
- مصباح الهدایه، عزالدین کاشانی، مقدمه جلال‌الدین همایی، تهران، ۱۳۲۵ ه.ش.
- معانی الاخبار، شیخ صدوق، تهران
- مفاتیح العلوم خوارزمی، تحقیق خدیو جم، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران.
- مفتاح الطب و منهاج الطلاب، ابن هندو، بغداد
- مفتاح الكرامه، حسینی عاملی، بیروت.
- مقاییس اللغه، ابن فارس، دارصادر، بیروت
- مکاسب محرمه، شیخ مرتضی انصاری، سنگی
- مناقب الصوفیه، قطب‌الدین منصور عبادی، تهران
- المنهات، ترمذی، بیروت، ۱۴۰۵ ه.ق.
- موسوعة المورد، منیر البعلبکی، دارالعلم للملایین، بیروت، ۱۹۸۰ ه.ق.
- الموسیقی، علی‌الحسینی، قم، ۱۳۷۰ ه.ق.
- الموسیقی العراقیه فی عهد المغول، عباس الغراوی، بغداد، ۱۳۷۰ ه.ق.
- الموسیقی الکبیر، ابونصر فارابی
- مهرتابان، محمدحسین تهرانی، نشر باقرالعلوم^(ع)، قم
- نسیم الارواح، سلمی، خطی خانقاه شیراز، شماره ۷۸.
- نظری به موسیقی، خالقی، روح‌الله، انتشارات صفی‌علیشاه، تهران.
- النهایه فی اللغه، ابن اثیر، بیروت
- الوافی، فیض کاشانی، سنگی، تهران
- وسایل الشیعه، حرعاملی، بیروت
- هشت گفتار پیرامون حقیقت موسیقی غنائی، اکبرایرانی، حوزه هنری، ۱۳۶۸ ه.ش.
- هفت دستگاه، مجید کیانی، چ دوم، تهران

موسیقی از این دو

عنصر مهم، ترکیب می یابد. دو عنصر

متحد که بدون یکدیگر بی اثر و نازیبا هستند. گاه

روی نغمات سازهای موسیقی می نشینند و گاه بر اصوات

حنجره‌ای توانمند جلوس می کنند و ردای خود را بر تن قول شعری

(به قول فارابی) می پوشانند و طرب می انگیزند و تأثیر شگرف می نهند.

این همان صدای زیبای خدادادی و موهبتی الهی است که طبق

نصوص دینی، همه انبیاء دارای آن بودند.

انتشارات سوره مهر
(وابسته به حوزه هنری)

دیدگاه پنجم/سوره مهر
قیمت: 400.000 ریال

30993

کجاوه سخن سوره

هفت دور
ناشر برگزیده کشور

{۹۶،۹۵،۹۴،۹۰،۸۹،۸۸،۸۷}

با اسکن تصویر فوق
در نظر مسجعی کتاب
شرکت کنید.

سوره مهر

